

ایم شماره:

روابط اینترنتی

روح‌الله حبیبیان

Hi, m 19 tehran, u?

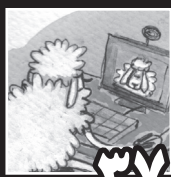
انجمن‌های قدیم تا چت‌بازهای حرفه‌ای

خبرهای انسان‌ها مجانی و بدون هر نوع هزینه‌ای در کسری از ثانیه از این سر عالم به آن سر کره خاکی ارسال می‌شود، مات و مبهوت نشسته و بر عمر تلف شده خود که در عبور از کوه‌ها و جنگل‌ها و بیابان‌ها گذشته، تأسف می‌خورند. به هر حال یکی از مهم‌ترین مزایای دنیای مدرن رسیدن به راهکارهای گوناگون انتقال اطلاعات و اخبار از طریق ابزار کم هزینه و ساده و بدون زحمت است و به یقین رسانه‌های نو یکی از شاخصه‌های دنیای جدید محسوب می‌شوند؛ اما نباید از یاد برد که همین ابزار مفید و سریع و قابل استفاده عموم راهکاری برای برخی مفاسد و انحرافات و خطرات جدی برای بشر هم محسوب می‌شود و به واسطه همین ابزار کارآمد چه استفاده‌های نادرستی که نمی‌شود و چه صدمات شخصی و اجتماعی که از آن بر نمی‌خیزد. در نتیجه شناخت صحیح کم و کیف استفاده معقول و مشروع از این ابزارهای رسانه‌ای وظیفه‌ای است مهم برای هر صاحب رایانه یا همه «اصحاب کلیک» (این واژه خودساخته، چیزی است معادل «اهل بخیه» معروف!) که ما تلاش می‌کنیم در این شماره مجله به برخی از این امور بپردازیم.

داستان ماشین زمان و افسانه‌هایی که پیرامون آن مطرح شده، دستمایه داستان‌ها و فیلم‌ها و حتی سریال‌های مختلفی شده که هر از گاهی نمونه جدیدی از آن تولید و منتشر می‌شود. در این فیلم‌ها معمولاً فرد یا افرادی به شکلی اسرارآمیز یا با وسیله‌ای عجیب و غریب به قرن‌ها قبل بر می‌گردند و در آن دنیای دور از تمدن و تکنولوژی با حوادث و رویدادهای گوناگون مواجه می‌شوند. اما اگر در این داستان افرادی از عالم گذشته به دنیای جدید پا بگذارند و پیشرفت تکنولوژیک دنیای مدرن امروز را ببینند، حتماً گمان می‌کنند دیوانه شده‌اند یا کابوسی وحشتناک را تجربه می‌کنند.

فرض کنید چت‌بازهای قدیم که مأموریت انتقال نامه‌ها و دستورات و حکم‌های مختلف حکومتی را به سایر مناطق بر عهده داشتند و به خاطر اهمیت مأموریت‌شان در قانونی نانوشته، جان و مال‌شان از تعرض مصون بود، به وسیله ماشین زمان به دنیای کنونی سری می‌زدند و می‌دیدند که علاوه بر انتقال لحظه به لحظه جزئی‌ترین اخبار و حوادث مناطق مختلف توسط خبرگزاری‌های گوناگون و هزاران شبکه ماهواره‌ای و سایت خبری، حتی شخصی‌ترین نامه‌ها و

کمیک استریپ

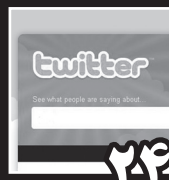
۳۷

هشدار!
کنترل می‌شوید

۳۶

توییتر چیست؟

۲۴

امای برای همسایه!
فیس‌بوک خوبه

۲۲

موافق اما مشروط

شاید برخی گمان کنند که مشکل اصلی ابزار ارتباطات رسانه‌ای مانند ایمیل و چت و شبکه‌های اجتماعی مانند فیس بوک و... از نظر شرع اصل عام و گسترده و نوین بودن این ابزار است که حد و مرزی نمی‌شناسد و اوضاع و احوال ساختارهای سنتی و رایج را برهم زده است. در حالی که اصولاً داستان از این قرار نیست و اسلام و دین هیچ مشکلی با ابزار جدید و امکانات نوین نداشته بلکه با آن همراهی داشته و از آن استقبال می‌کند. حتی این امر از آیه شریفه «واعتدوا لهم ما استطعتم من قوه» که معمولاً در مورد جنگ و تجهیز نظامی به کار می‌رود هم به دست می‌آید. زیرا این آیه اشاره به بهره‌مندی از توانایی‌ها و ابزارهای گوناگون در همه عرصه‌ها دارد و ابزارهای رسانه‌ای یقیناً یکی از همین توانمندی‌ها محسوب می‌شوند. به علاوه انبیاء الهی در زمره اولین بهره‌برداران از ابزارهای خاص رسانه‌ای بودند. چنان‌که در زمانی که پیک‌های بشری مسئولیت انتقال پیام‌ها را با هزار مشکل و مشقت بر عهده داشتند، مثلاً حضرت سلیمان (علیه السلام) از هدهد به عنوان ابزار ویژه این کار بهره می‌برد. پس دین و اسلام به طور عادی با این ابزار و امکانات مخالفتی ندارد. اما در عین حال باید توجه داشت که در نوع و کیفیت استفاده از این ابزار باید دقت و حساسیت به خرج داد و ممکن است در موارد و شرایط خاصی این ابزار از منظر شرع با محدودیت‌های گوناگونی مواجه شود. پس اسلام با این امکانات و ابزار موافق است، اما به کل مشروط و بر اساس ضوابطی معین. قانون حکومت و قانون شرع چنان‌که در موضوعات مختلف از جمله در پرونده ویژه ماهواره به طور مشروح بیان کردیم، چه بسا یک کار معین به خودی خود منع شرعی نداشته باشد، اما بدلیل ممنوع و غیر قانونی اعلام شدن آن از جانب حکومت اسلامی انجام آن منع شرعی پیدا می‌کند. در مورد ابزارهای رسانه‌ای نیز قاعده همین است و چه بسا استفاده از برخی ابزار رسانه‌ای مانند ماهواره یا برخی شبکه‌های اجتماعی از جانب حکومت اسلامی ممنوع اعلام شود و در نتیجه ورود در عرصه استفاده از این ابزار دچار منع شرعی نیز بشود. البته

در این راستا باید به طور دقیق به قوانین معین و مصوب مراکز و نهادهای قانونی مربوطه توجه نمود و دید آیا منع مشخص قانونی برای بهره‌برداری از این رسانه معین وجود دارد یا خیر. به عنوان مثال در خصوص سایت‌های فیلتر شده توسط سیستم فیلترینگ مخابرات، همین مسأله مطرح است، زیرا اصل وجود یک نهاد نظارتی معین از جانب نظام برای تعیین حدود و مرز سایت‌های مجاز برای ورود کاربران امری مشخص، معقول و قانونی است. به هر حال این گونه امور به طور دقیق تابع مقررات مصوب و معین نظام بوده و باید ماهیت قوانین مربوطه را به طور دقیق مورد بررسی قرار داد و بعد در مورد ممنوعیت شرعی یا عدم ممنوعیت شرعی در خصوص استفاده از این مراکز رسانه‌ای مانند فیس بوک اظهار نظر کرد.

ارتباط با نامحرم

یکی از اصلی‌ترین سئوالات افراد در مورد استفاده از رسانه‌های گوناگون، مسأله ارتباط با جنس مخالف است. مثلاً بسیاری از افراد می‌پرسند آیا چت کردن با جنس مخالف یا ارتباط ایمیلی یا فیس بوکی با جنس مخالف جایز است یا خیر؟ در پاسخ باید گفت به طور کلی حکم ارتباطات اینترنتی همانند ارتباطات معمولی و سنتی اعم از ارتباط حضوری، نامه‌نگاری یا ارتباط تلفنی است و تفاوت چندانی بین این امور نیست. در واقع طبق قاعده کلی که از جانب فقها بیان می‌شود، نفس ارتباط با جنس مخالف در صورتی که در حد متعارف باشد و منشأ شهوانی یا هر نوع مفسده‌ای نداشته باشد و یا خوف افتادن در گناه در پی آن نباشد، مشکلی ندارد. اما همین شروط خاص باعث شده که در مورد برخی موارد خاص مانند چت کردن برخی از مراجع به طور کلی این امر را اجازه ندهند، زیرا احتمال گناه در آن بسیار بالا است. به هر حال به غیر از نظر این دسته از مراجع، بر اساس نظر عمومی و اولیه سایر مراجع اصل این ارتباط منع شرعی ندارد؛ به شرطی که همه حدود و ضوابط معین ارتباط با جنس مخالف در آن رعایت شود

و به خصوص این ارتباط تبدیل به دوستی با همان تعاریف روشن عرفی آن نشود که چنان‌که در گذشته هم یادآور شدیم مراجع تقلید دوستی با جنس مخالف را جایز نمی‌دانند و در این امر کیفیت ادامه دوستی و استمرار آن اهمیت ندارد که از طریق چت و ایمیل باشد یا پیامک و تلفن و ارسال هدیه و...

باز هم دروغ

یکی از آفت‌های مهم در عرصه رسانه‌های مورد نظر، رواج دروغ‌گویی و اظهار موارد خلاف واقع از جانب اصحاب این رسانه‌ها است. در واقع از چت‌بازان حرفه‌ای تا آماتورترین افراد در حوزه ارتباطات اینترنتی، به خوبی می‌دانند که در این مجال صدی نود حرف‌ها و ادعاها دروغ بوده و دختر ۲۲ ساله‌ای که خود را ساکن کالیفرنیا و با مدرک فوق لیسانس it معرفی می‌کند، پسر بی‌کار سربازی نرفته دیپلم ردی از دارغوزآباد سفلی است!!؟

مشکل اصلی این پدیده هم به آن‌جا بر می‌گردد که برخی افراد گمان می‌کنند که دروغ در فضای بی‌پدر و مادر سایبری اشکالی ندارد و در این فضای مجازی، حقیقتی وجود ندارد و هر چه می‌خواهد دل تنگت می‌توانی بگویی. در حالی که به هیچ وجه این گونه نیست و ناشناس بودن افراد دلیلی بر جواز دروغ‌گویی نیست.

البته استفاده از نام و عناوین مستعار امری طبیعی و شناخته شده در این عرصه است و هر کسی می‌داند که آیدی «رستم» می‌تواند اسم مستعار یک دیلاق ۵۴ کیلویی باشد؟! اما در عین حال این امور متعارف و طبیعی دلیل نمی‌شود که اگر کسی از شما خواست خود

نکاتی دقیق

در پایان تذکر این نکته ضروری است که بسیاری از ظرافت‌هایی که ممکن است در نوع و ماهیت و ساختار روابط عادی و حضوری انسان‌ها مطرح باشد و بر درستی و یا نادرستی این روابط اثر بگذارد در مورد روابط خاص در دنیای مجازی هم به نوعی مطرح است؛ مثلاً همان‌گونه که در مورد روابط عادی و اجتماعی ممکن است یک تعبیر ساده حمل بر بی‌ادبی یا خروج رابطه از نوع روابط سالم به سمت روابط ناسالم و ناصحیح محسوب شود، در مورد روابط اینترنتی هم گاهی یک تعبیر نامناسب یا حتی استفاده از یک شکلک عادی که در ارتباط دو فرد از دو جنس مخالف به کار نمی‌رود، می‌تواند زمینه نادرست بودن یک رابطه اینترنتی را نشان دهد و الا در یک گفتگوی کاملاً جدی و علمی معنا ندارد که آقا پسر مخاطب در انتهای پیامش شکلک قلب برای خانم مخاطبش بفرستد. این شکل تا حدودی مانند آن است که مردی در انتهای یک گفتگوی کاری به همکارش بگوید، دوست دارم. به‌علاوه هرچند حکم حضور افراد در اتاق‌های خصوصی و pmها مانند حکم خلوت با نامحرم در مکانی که امکان حضور دیگران در آن نیست، محسوب نمی‌شود. اما نباید فراموش کرد که اصل شکل‌گیری این درخواست در بین دو نفر می‌تواند ناشی از مطالبات نادرست یا زمینه به وجود آمدن انحرافات بعدی باشد.

در نهایت باید گفت که هرچند برخی از مراجع در مورد اصل چت کردن با نامحرم منع کلی صادر کرده‌اند، اما همین بزرگواران تأکید فرموده‌اند که اگر بنا بر آشنایی که مقدمه ازدواج است باشد در شرایط صحیح و منطقی و جدی، همانند روابط حضوری تعریف شده منع و حرمتی وجود ندارد.

دادن چهره خود در مورد پوشش کامل سایر قسمت‌های بدن حساسیت چندانی نداشته و به گمان ناشناس بودن، حکم به حرمت برخی بی‌مبالاتی‌ها می‌دهند، در حالی که این امر هم صحیح نیست و در این قبیل نمایش‌های مستقیم، تفاوتی بین پوشش صورت و سایر اعضاء بدن نیست.

از دواج‌های اینترنتی

بسیاری از افراد می‌پرسند آیا می‌توان در فضای چت یا به صورت ایمیلی خطبه عقد را جاری کرد و به حرمت هم درآمد؟

در پاسخ باید گفت که در اصل ایجاد حرمت، تنها و تنها ابزار جاری نمودن صیغه شرعی عقد بر زبان است یا بر زبان خود زن و شوهر و یا وکیل آن‌ها. اما همان‌گونه که ممکن است فردی از پشت تلفن این صیغه را به درستی جاری کند و بین دو زوج که فرسنگ‌ها با هم فاصله دارند حرمت ایجاد شود، ممکن است همین امر از طریق چت یا ایمیل ... هم انجام شود؛ یعنی فرد یقین پیدا کند که طرف مقابل یا وکیل صیغه صحیح را جاری نموده است. اما در این میان توجه به دو نکته ضروری است: اول آن که در صحت عقد شرعی باید همه شروط و ضوابط صحت عقد اعم از قصد جدی و تعیین مهر (یا مدت عقد در عقد موقت) و رضایت پدر دختر و قصد جدی اجرای عقد و خواندن عقد به شکل صحیح شرعی رعایت شود و این‌که دو طرف ممکن است هیچ‌وقت همدیگر را نبینند و این عقد تنها برای راحت بودن در چت و مانند آن اجرا شده، دلیل نمی‌شود که در رعایت این شروط، تساهل به خرج داده شود و نباید فراموش کرد که بدون این شروط عقد و حریمیتی اتفاق نیفتاده. دوم آن که اگر عقد به شکل صحیح و شرعی واقع شد باید طرفین به مقتضای آن پایبند باشند و نمی‌توان بعد از اتمام چت بی‌خیال آن شد و آن را نادیده گرفت. بلکه اتمام عقد صحیح دائم به اجرای صحیح طلاق و اتمام عقد صحیح موقت به پایان یافتن زمان عقد یا بخش باقی زمان از طرف شوهر است و بدون رعایت این امر هر عقد دیگری برای دختر ناصحیح خواهد بود.

را معرفی کنید، هرچه دل‌تان خوست بگوئید، بلکه یا باید از معرفی خود امتناع نمایید و یا خود را به درستی معرفی کنید.

تصاویر ممنوعه

یکی از آفت‌های دیگر این عرصه استفاده از تصاویر مختلف در صفحه شخصی خود است که دیده می‌شود گاهی افراد جوگیر می‌شوند و به‌خاطر جلب توجه دیگران یا برای کم‌نیاز کردن در برابر دیگر کاربران، عکس‌های نامناسبی را در آن قرار می‌دهند. در مورد این تصاویر، روشن است که اگر نفس عکس در زمره عکس‌های مستهجن و تحریک‌کننده به حساب بیاید استفاده از آن و به گناه انداختن دیگران حرام است. به‌علاوه اگر در این عکس از تصویر دیگران استفاده می‌شود، نباید زمینه هتک و ریختن آبروی آن‌ها فراهم باشد. مثلاً استفاده از تصویر بدون پوشش مناسب افراد مؤمن که به نوعی موجب هتک حرمت آن‌ها محسوب می‌شود نیز صحیح نیست. اما در مورد تصاویر خود نیز باید حریم‌ها را حفظ نمود و صفحه شخصی دلیلی بر حریم شخصی نیست تا خانمی بگوید این صفحه همانند حریم شخصی خانه‌ام محسوب می‌شود و فرد نامحرم یا افراد جنس مخالف نباید در آن سرک بکشند و به عکس‌نگاه کنند. بلکه این مکان لاقلم‌پیزی شبیه ماشین شخصی است که در معرض دید و نگاه دیگران است و نمی‌توان در آن محیط شخصی هم بی‌حجاب بود.

چت تصویری

از همین‌جا هم پلی بزنیم به موضوع چت‌های تصویری و مواجهه مستقیم بین افراد که به مدد وب‌کم و دیگر ابزار تصویربرداری به راحتی امکان‌پذیر است و می‌تواند جمال مخاطب محترم را از پس فرسنگ‌ها مشاهده نمود. برای بسیاری از افراد این دغدغه وجود دارد که حکم تصویری که از مخاطب در مونیتور دیده می‌شود چیست؟ در پاسخ باید گفت این تصویر همانند تصویر مستقیم تلویزیونی است و در هر دو مورد تفاوتی با مواجهه مستقیم ندارد و همه شرایط مواجهه مستقیم با نامحرم را باید در آن، مورد ملاحظه قرار داد و نمی‌توان فریب قلقلک‌های شیطان را خورد و پشت رایانه و در برابر نامحرم یا نامحرمان کمی راحت‌تر بود و کم‌کم، کمی بیش‌تر از کمی ... به علاوه گاهی شنیده می‌شود که افرادی بدون نشان